

DR.SC.-10 IZVJEŠTAJ O OCJENJIVANJU DOKTORSKOG RADA ¹		
OPĆI PODACI I KONTAKT DOKTORANDA/DOKTORANDICE:		
Titula, ime i prezime doktoranda/doktorandice:	mr. sc. Josip Jambrač	
Nositelj studija:	Sveučilište u Zagrebu Pravni fakultet	
Naziv studija:	Poslijediplomski sveučilišni (doktorski) studij iz javnog prava i javne uprave	
Matični broj doktoranda/doktorandice:	11DJP2014	
Naslov doktorskog rada:	<i>Jezik pisanja rada</i>	hrvatski
	<i>Hrvatski:</i>	Evaluacija neposrednog izbora gradonačelnika u Hrvatskoj
	<i>Engleski:</i>	Evaluation of the introduction of directly elected city mayors in Croatia
Područje/polje/grana (ako se doktorski studij izvodi u grani):	društvene znanosti/pravo/ upravno pravo i uprava	
MENTOR(I)		
	Titula, ime i prezime:	Ustanova, država:
Prvi mentor:	prof. dr. sc. Vedran Đulabić	Sveučilište u Zagrebu Pravni fakultet, RH
Drugi mentor:	x	x
Izabrano povjerenstvo za ocjenu doktorskog rada	Titula, ime i prezime:	Ustanova, država:
	1. izv. prof. dr. sc. Mihovil Škarica	Sveučilište u Zagrebu Pravni fakultet, RH
	2. prof. dr. sc. Vedran Đulabić	Sveučilište u Zagrebu Pravni fakultet, RH
	3. prof. dr. sc. Zdravko Petak	Sveučilište u Zagrebu Fakultet političkih znanosti, RH
	4. x	x
	5. x	x
OCJENA DOKTORSKOG RADA (ocjena mora sadržavati izvorni znanstveni doprinos i novo otkriće)		

¹ Molimo Vas da ispunjeni obrazac DR.SC.-10 pošaljete u elektroničkom i tiskanom obliku, potpisano, u nadležnu referadu.

I. Struktura i sadržaj disertacije

Josip Jambrač izradio je i predao na ocjenjivanje doktorsku disertaciju naslova Evaluacija neposrednog izbora gradonačelnika u Hrvatskoj. Dokument disertacije sadržava ukupno 345 stranica računalnog ispisa pisanih fontom Times New Roman 12, s proredom 1.5. Stranice koje prethode samom tekstu disertacije numerirane su I-XVII, a obuhvaćaju: naslovnicu na hrvatskom i na engleskom jeziku, izjavu o izvornosti, podatke o mentoru, sažetak i ključne riječi na hrvatskom jeziku, sažetak i ključne riječi na engleskom jeziku, detaljan sadržaj disertacije (X-XIV), popis tablica (72), grafikona (19), shema (3) i prikaza (4) (XV-XVI) te popis korištenih kratica (XVI-XVII). Sam tekst disertacije obuhvaća stranice 1-296, a nakon njega slijedi popis literature (297-314), prilozi (315-326), koji obuhvaćaju detaljan prikaz pitanja i rezultata provedenog anketnog istraživanja, te životopis pristupnika (327-328). Popis literature i pravnih izvora sadržava nenumerirane bibliografske jedinice, od kojih 262 čine znanstveni i stručni članci, knjige i slične publikacije, dok 48 'ostalih' izvora obuhvaćaju pravne izvore i statistička izvješća. Disertacija sadržava 40 numeriranih bilješki na donjoj margini stranica (footnotes). Tekst disertacije (str. 1-296) podijeljen u devet temeljnih poglavlja i to: 1. Uvod (str. 1-10); 2. Institucije (11-23); 3. Institucionalne teorije (24-67); 4. Teritorijalne institucije i izborni sustavi (68-109); 5. Teorijski pristup i koncept istraživanja (110-125); 6. Analiza institucionalnog okvira (126-160); 7. Metodološki okvir (161-185); 8. Veličina, kvaliteta demokracije i učinkovitost – empirijsko istraživanje (186-270); 9. Zaključak (271-296).

U Uvodu pristupnik kontekstualizira neposredan izbor lokalnih izvršnih tijela u današnjem vremenu kao jednu strukturnu inačicu izvršnih institucija u lokalnoj samoupravi koja je prisutna u sve većem broju zemalja. Ukratko se iznose razlozi uvođenja, prednosti i mogući nedostaci te važnost koju izvršna tijela imaju po funkcioniranje lokalne samouprave, ostvarenje njezinih temeljnih vrijednosti i društvene učinke lokalnih javnih politika. U drugom dijelu uvoda iznose se glavni istraživački problemi disertacije, teorijsko-metodološki okvir, plan istraživanja te očekivani znanstveni doprinos disertacije te se u kratkim crtama opisuje hrvatski model izbora lokalnih izvršnih tijela.

Drugo i treće poglavlje disertacije čine logičku i funkcionalnu cjelinu, a bave se izborom i eksplikacijom teorijskog polazišta rada, odnosno teorijskog okvira za oblikovanje empirijskog istraživanja i tumačenje rezultata istog. Pristupnik se opredjeljuje za (neo)institucionalni pristup kao teorijsko sidrište rada, a koji posljednjih desetljeća postaje dominantna teorijska paradigma u društvenim znanostima, posebice za tumačenje političkih, upravnih i pravnih fenomena. Analiziraju se različita značenja pojma institucije, razmatraju se vrste institucija te se ukazuje na važnost institucija u tumačenju i predviđanju ponašanja društvenih aktera. Prikazuju se razlike između 'starog' i novog institucionalizma te između različitih pravaca neoinstitucionalnih teorija. Pristupnik najprikladnijom teorijskom podlogom svom istraživanju smatra normativni institucionalizam koji društvene promjene i ponašanje aktera objašnjava presudnim utjecajem važećih pravnih pravila i formalnih institucija na ishode i učinke institucionalnih promjena. Neposredan izbor gradonačelnika u ovom se kontekstu shvaća kao institucionalna promjena čiji doseg utjecaja i učinke na društvenu zajednicu studija treba ispitati.

U četvrtom poglavlju pristupnik povezuje i integrira opće uvide institucionalne teorije s lokalnom političko-upravnom arenom – lokalnom samoupravom, kao specifičnom političkom i teritorijalnom institucijom. Analiziraju se lokalne političke, izvršne i upravne institucije, kako u komparativnom svjetlu, tako i one u hrvatskoj lokalnoj samoupravi. Posebna je pozornost prodana iscrpnoj kritičkoj analizi različitih izbornih sustava i modela, na nacionalnoj i lokalnoj razini vlasti, pri čemu se distingvira između većinskog sustava i njegovih inačica s jedne, te razmjernog sustava i njegovih varijanti, s druge strane. Izborni se sustavi vrednuju s obzirom na svoje učinke – reprezentativnost i legitimitet političkih institucija (pozicija) koje popunjavaju te s obzirom na šire društvene učinke. U ovom se poglavlju prikazuje vremenski kontekst i komparativna dinamika uvođenja modela neposrednog izbora lokalnih izvršnih čelnika u različitim zemljama. Također, u ovom se poglavlju daje opsežan analitički pregled sustava lokalne samouprave u europskim zemljama. Posebna je pozornost posvećena primijenjenim izbornim modelima u hrvatskoj lokalnoj samoupravi od 1990 do današnjih

dana.

Peto poglavlje obuhvaća pregled i analizu dostupnih istraživanja modela neposrednog izbora te predstavljanje glavnih zavisnih varijabli studije, odnosno temeljnih dimenzija evaluacije – demokratičnosti i učinkovitosti u jedinicama lokalne samouprave. Na temelju prethodnih istraživanja i analiza te na temelju različitih policy dokumenata, u ovom se poglavlju sistematiziraju pozitivna i negativna očekivanja od uvođenja modela neposrednog izbora gradonačelnika, kao svojevrsni predložak, odnosno matrica za ispitivanje i evaluaciju njegovih učinaka.

Šesto poglavlje disertacije sadržava analizu pravnog i institucionalnog okvira formiranja i djelovanja izvršnih institucija u hrvatskoj lokalnoj samoupravi. Poglavlje započinje pregledom i tumačenjem ustavnih odredbi o političkim institucijama u lokalnoj samoupravi te analizom odredbi Europske povelje o lokalnoj samoupravi, koja kao ratificirani međunarodni ugovor ima nadzakonsku pravnu snagu. Analiza zakonskog okvira je longitudinalna te obuhvaća sve modifikacije relevantnih odredbi od uvođenja modela neposrednog izbora zakonom iz 2007. naovamo. Pravni se okvir analizira kritično, a problematizira posebno: statusna pitanja izbora, opoziva i načina obnašanja funkcije gradonačelnika, ovlasti lokalnih izvršnih tijela, odnos gradonačelnika i zamjenika, a ponajviše i najopsežnije, potpuno redefiniran odnos gradonačelnika i lokalnog predstavničkog tijela (vijeća), odnosno političku odgovornost neposredno izabраниh lokalnih izvršnih dužnosnika. Pri pravnoj analizi relevantnih propisa, pristupnik se uglavnom oslanja na relevantnu domaću znanstvenu publicistiku, a odredbe se interpretiraju kombinacijom gramatičke (jezične), teleološke i sistemske metode tumačenja. Pristupnik se ne ustručava otvoreno i snažno kritizirati evoluciju pravnih odredbi koja je, od 2007. naovamo, dovela do izrazitog jačanja uloge, položaja i statusa lokalnih izvršnih čelnika, ne razvivši paralelno potrebne mehanizme kočnica, provjera i ravnoteža.

U sedmom se poglavlju prezentira metodološki okvir za provedbu empirijskog istraživanja – utvrđuju se hipoteze i razrađuju glavne varijable istraživanja, kao i indikatori za njihovo mjerenje. Glavne zavisne varijable istraživanja, odnosno dimenzije funkcioniranja lokalne samouprave kojima se ilustriraju učinci modela neposrednog izbora u Hrvatskoj, su kvaliteta demokracije i učinkovitost. Istraživački okvir postavljen je kroz dvije glavne (H1 i H2) i dvije pomoćne (kontrolne) hipoteze (H3 i H4), koje kao interventnu varijablu uključuju populacijsku veličinu gradova. Evaluacijski karakter studije vidljiv je upravo pri postavljanju hipoteza, koje ne proizlaze toliko iz teorijskih izvoda i/ili stavova i očekivanja samog pristupnika, nego su primarno uvjetovane normativnim očekivanjima i opravdanjima koja su se i u međunarodnom i u domaćem političko-znanstvenom diskursu postavila pred, odnosno prognozirala od modela neposrednog izbora gradonačelnika. Međuodnos glavnih varijabli nije utemeljen na pretpostavljenoj kauzalnoj vezi, nego ne međusobnom uvjetovanju (korelaciji). Utjecaj modela neposrednog izbora na demokratičnost i učinkovitost gradova kao jedinica lokalne samouprave ispituje se longitudinalno, mjereći vrijednosti navedenih zavisnih varijabli u dva mandata nakon navedene institucionalne promjene (2009-2013; 2013-2017) i uspoređujući ih s vrijednostima iz dva mandata 'starog modela' koja su neposrednom izboru prethodila (2001-2005; 2005-2009). Obje zavisne varijable operacionalizirane su i mjerene kroz nekoliko zasebnih, ali povezanih indikatora, čije se vrijednosti agregiraju u kompozitne indekse. Izbor odabranih indikatora demokratičnosti i učinkovitosti detaljno je objašnjen i logički utemeljen. Obrazložena je i metodologija prikupljanja podataka. Empirijski materijal prikupljen je iz vjerodostojnih sekundarnih izvora kao što su izvješća i baze podataka Državnog zavoda za statistiku, Državnog izbornog povjerenstva, Ministarstva financija, Ministarstva regionalnog razvoja.

U osmom, najopsežnijem poglavlju disertacije, pristupnik prezentira i analizira rezultate empirijskog istraživanja. Ono se sastoji od dva, međusobno razdvojena, ali komplementarna dijela. Prvi dio čini empirijsko kvantitativno istraživanje koje je provedeno na uzorku od 35 ponajvećih gradova u Hrvatskoj. Uzorak je, radi validnosti čitavog istraživanja, obuhvatio one gradove s istim funkcionalnim djelokrugom poslova, a radi se o gradovima koji, pored općeg djelokruga poslova svih jedinica lokalne samouprave, obavljaju i tkz. decentralizirane funkcije u području osnovnog školstva. Svi su izračuni i nalazi prikazani tablično, što tekst čini preglednijim, a razumijevanje rezultata istraživanja olakšanim. Izračuni za rezultate gradova iz uzorka razdvojeni su po populacijskim skupinama gradova, s obzirom na ispitivanje utjecaja veličine gradova na demokratičnost i učinkovitost (H3 i H4), a na kraju ovog dijela poglavlja

ilustrativno su analizirani podaci za najveći i najmanji grad iz uzorka (Split i Đurđevac). Podaci za sve gradove analizirani su i obrađeni prikladnim statističkim tehnikama, od jednostavnih postotnih izračuna do složenijih korelacijskih indeksa i regresijske analize. U drugom dijelu empirijskog istraživanja pristupnik na pregledan i strukturiran način analizira primarne podatke koji su prikupljeni online anketnim istraživanjem, odnosno pomoću upitnika koji je obuhvatio gradonačelnike svih gradova u Hrvatskoj (128), uz odaziv od 26%. Pitanja su zatvorenog tipa uz unaprijed ponuđene odgovore. Upitnik se svojim većim dijelom naslanja na istraživanje provedeno u nizu europskih zemalja u razdoblju 2015-2016 (Polleander 2) pa pristupnik, u analizi odgovora, uspoređuje rezultate koje je dobio svojim istraživanjem, s rezultatima sličnog istraživanja s lokalne razine cijele Europe koji su objavljeni 2018. Distribucija odgovora na pitanja se prikazuje postotno, no više kao informacija - analiza odgovora primarno je kvalitativna i omogućava neposredan uvid u stavove gradonačelnika o demokratičnosti, učinkovitosti i drugim važnim dimenzijama upravljanja gradovima u Hrvatskoj.

Deveto, zaključno poglavlje disertacije nudi raspravu o rezultatima i glavnim nalazima provednog empirijskog istraživanja i daje zaključke o postavljenim hipotezama. Posebno se analiziraju i komentiraju rezultati empirijskog kvantitativnog istraživanja, a zasebno nalazi dobiveni provedenom anketom među gradonačelnicima. Pristupnik nalazi kako se polazne hipoteze rada, odnosno normativna očekivanja i opravdanja za uvođenje modela neposrednog izbora, uglavnom nisu potvrdila. Takvi su nalazi argumentirano interpretirani i obrazloženi, a proizlaze iz prethodnih teorijskih uvida te pravne i institucionalne analize. U završnom dijelu zaključnog poglavlja pristupnik, na temelju nalaza pravne analize i provedenog empirijskog istraživanja, oblikuje niz (12) prijedloga de lege ferenda koji bi trebali i mogli dovesti do jačanja obje osnovne dimenzije lokalne samouprave – njezine demokratičnosti i učinkovitosti. Također, naznačeni su i prijedlozi daljnjih znanstvenih istraživanja koji bi dodatno rasvijetlili temu disertacije i njezine pojedine elemente.

II. Ocjena znanstvenog doprinosa disertacije

Disertacija Josipa Jambrača Evaluacija neposrednog izbora gradonačelnika u Hrvatskoj prvo je djelo opsežnijeg znanstvenog formata koje na obuhvatan način vrednuje i empirijski ispituje pravne, političke i ekonomske dimenzije i učinke modela neposrednog izbora lokalnih izvršnih tijela u Hrvatskoj. U oblikovanju teorijskog okvira, pravnoj analizi i provedbi istraživanja pristupnik gaji interdisciplinarni pristup, kombinirajući teorijske uvide i alate pravne, upravne, političke i ekonomske znanosti. Takav pristup i jest omogućio integralnu evaluaciju neposrednog izbora gradonačelnika u Hrvatskoj. Odabir teme itekako je relevantan, posebno u hrvatskom političko-pravnom kontekstu kojeg, između ostalog, karakteriziraju mnogi demokratski i upravljački deficiti na svim razinama teritorijalnog sustava. Studija Josipa Jambrača predstavlja kvalitetan temelj za integralnu kritiku trenutno važećeg modela izbora gradonačelnika i njihovog odnosa s drugim političkim i upravnim institucijama u lokalnoj samoupravi, kao i za korekcije ili znanstnije policy intervencije usmjerene poboljšanju ovih dimenzija lokalne samouprave.

Disertacija Josipa Jambrača primjeren je znanstveni rad koji svojom formom, strukturom, sadržajem i doprinosom zadovoljava znanstvene kriterije za stjecanje znanstvenog stupnja doktora znanosti. Korištena je primjerena i relevantna domaća i inozemna literatura. Izvorni znanstveni doprinos disertacije sadržan je ponajprije u nalazima provedenog empirijskog istraživanja, koje na temelju obimnog empirijskog materijala, dolazi do valjanih, jasnih i nedvosmislenih zaključaka, koji su, uz to, i primjereno prikazani i interpretirani. Osim toga, znanstveni doprinos studije očituje se i u sljedećim njezinim elementima: a) korištenju evaluacijskog pristupa u istraživanju društvenih pojava i vrednovanju učinaka normativnih rješenja koji omogućava tako potreban (a rijedak) spoj pravne i policy analize; b) inovativnoj i kompleksnoj operacionalizaciji varijabli kvalitete demokracije i učinkovitosti u lokalnoj samoupravi, kao i u mjerenju odabranih indikatora; c) studioznoj analizi relevantnog pravnog okvira koja otkriva i upozorava na čitav niz (mogućih) neusuglašenosti zakonskog uređenja lokalnih izvršnih čelnika u Hrvatskoj s relevantnim ustavnopravnim i međunarodnopravnim okvirom; d) razvijanju niza (12) obrazloženih reformskih prijedloga de lege ferenda, koji su proistekli, kako iz pravne, tako i iz empirijske analize studije.

Pored navedenog, disertaciji se mogu uputiti i određene zamjerke, koje, iako štete ukupnom dojmu, ne dovode u pitanje pozitivnu ocjenu i znanstveni doprinos rada. One se tiču su eksplikacije teorijskog okvira disertacije i oblikovanja teorijskog modela istraživanja kod kojeg se pristupnik gotovo isključivo oslanja na postojeći korpus teorijske misli, s malo izvornog teorijskog doprinosa; pristupnikova vlastita teorijska razmatranja počesto imaju esejistički, publicistički, odnosno "komentatorski" prizvuk i diskurs; struktura studije donekle je previše razvedena, a time i kompleksna, a takav dojam dodatno pojačava činjenica da (u velikoj mjeri) komparativni uvidi i analiza domaćih institucija i pravnih pravila nisu sistematizirani na jednom mjestu, već su razasuti po različitim poglavljima disertacije; anketno istraživanje stavova gradonačelnika, iako predstavlja vrlo vrijedan kvalitativni uvid u temu studije, nedovoljno je analitički povezano s prethodno provedenim empirijskim istraživanjem.

Mišljenje i prijedlog:

Slijedom iznesene analize znanstvenog doprinosa disertacije Josipa Jambrača Evaluacija neposrednog izbora gradonačelnika u Hrvatskoj povjerenstvo jednoglasno zaključuje da predmetna disertacija predstavlja znanstveni rad s izvornim doprinosom upravnoj znanosti te da ispunjava znanstvene i zakonske pretpostavke koje pristupniku omogućavaju stjecanje znanstvenog stupnja doktora znanosti. Povjerenstvo predlaže Vijeću Pravnog fakulteta u Zagrebu da prihvati pozitivnu ocjenu ovog doktorskog rada te tako ispuni uvjet za nastavak postupka stjecanja doktorata kandidatu Josipu Jambraču

	Titula, ime i prezime, ustanova, država:	Potpis:
Izabrano povjerenstvo za ocjenu doktorskog rada	1. (predsjednik Povjerenstva) izv. prof. dr. sc. Mihovil Škarica	
	2. prof. dr. sc. Vedran Đulabić	Digitally signed by VEDRAN ĐULABIĆ
	3. prof. dr. sc. Zdravko Petak	
	4. x	
	5. x	
Sjednica nadležnog tijela i točka dnevnog reda u okviru koje je imenovano Povjerenstvo:	Vijeće PFZ od 21.12.2022.	
Napomena (po potrebi):		
U Zagrebu, 14. travnja 2023.		M.P.